

ПЕТРА

церковний торговельний магазин в Пряшіві
пропонує Вам:

Вел. зборник (латинкою)	80,—
Прот. Доц. П. Алеш: Історія Церкви	150,—
Православний катехизис (рос.)	10,—
Др. П. Кернашевич: Порівнююче богослов'я	112,—
Теологічний зборник — V часть	52,—
Теологічний зборник — VI. часть	73,—
Теологічний зборник VII. часть	67,—
Фенцік: Літургіка	3,80
Др. І. Качур: Археологія (слов.)	15,—
Др. П. Кернашевич: Пастирське богослов'я (слов.)	18,—
Гомилетика (слов.)	10,—
Наше Православ'є (чесь.)	10,—
Правосл. катехизис (слов.)	9,—
Прот. д-р Ш. Пружинський: Вступ до Нового Завіту (слов.)	98,—
Наш час (чеськ.)	11,—
Др. Й. Шуварський: Єпископ Горазд	48,—
Службеник	60,—

Слідуючий номер вийде 2 червня 1981 р.

Видає: Православна Церква в Чехословаччині у ЦВ у Братиславі. — Редакція: 080 01 Пряшів, вул. ім. Словацької республіки рад № 1, тел.: 313 79. Керує редакційна колегія. Відповід. редактор проф. Др. Стефан Пружинський, технічний редактор Г. Ференцова. — Виходить 12 раз у рік. — Друкують Дуклянські друкарні, н. п. Пряшів. Річна передплата 12 Кчс, один номер — 1 Кчс. Річна передплата для кордону — 2 долари — Поширює ПГС. Замовлення приймає кожний поштамт і листноші. Закордонні замовлення треба надсилати на адресу PNS — Ústředná expedice tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48. Дозволено постановою SÚTI 15/10 z 27. 12. 1972. Číslo indexu: 49 894.

✠ ЗАПОВІТ СВ. КИРИЛА І МЕФОДІЯ

РІК ВИДАННЯ XXIV МІСЯЧНИК ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ № 5/1981

З життя Михалівської єпархії

АРХІЄРЕЙСЬКІ БОГОСЛУЖЕННЯ

● У неділю перед початком Великого посту 1 березня ц. р. Преосвященніший владика Никанор, єпископ Михалівський, за участі духовенства служив архієрейську св. Літургію в кафедральному храмі св. Духа в Михалівцях. У проповіді владика говорив про удосконалення духовного життя, про потребу прожити період посту в покаянні, любові, щоб ми добре підготувались до радісного свята Христової Пасхи.

● У перші чотири дні св. Великого посту віруючі з Михалівців брали участь у великих повечерях з читанням канона. Служив їх владика Никанор за участі духовенства. Під час Великого посту Преосвященніший владика Никанор щосереди і щоп'ятниці вранці служив св. Літургію Пржедосвящених дарів.

● У першу неділю Великого посту — у неділю Православ'я, тобто

8 березня ц. р., у православному храмі в Михалівцях Преосвященніший владика Никанор служив архієрейську св. Літургію св. Василя Великого. Проповідь у неділю Православ'я говорив о. прот. Іоанн Хома, директор Єпархіальної Ради.

● 15 березня ц. р., в другу неділю Великого посту, владика Никанор разом з духовенством служив архієрейську св. Літургію у кафедральному храмі. Проповідь на тему Євангелія говорив о. прот. Ш. Горкай, настоятель храму.

● У середу, 25 березня ц. р., у день Благовіщення Пресвятої Богородиці Преосвященніший владика Никанор служив св. архієрейську Літургію в Михалівцях. Проловів за владика Никанор.

● У неділю, 29 березня ц. р., Преосвященніший владика Никанор служив св. Літургію. Після проповіді владика поблагословив віруючих.

Й. Н.

Поємертна згадка

9 березня 1981 р. (на 79 році життя) віддав свого душу Створителю брат Юрій Петрик з Собоша. Спочивший був не лише добрим православним віруючим, але і хорошим куратором. Кураторські обов'язки він виконував майже 40 років чесно і свідомо.

Родина покійного в його особі втратила доброго чоловіка, батька, діда, а православний приход — глибоко віруючу людину і куратора. Він завжди любив Православну Церкву, а в роках кризи не зрадив її. В останню дорогу прийшли його відправити його найближчі, друзі і віруючі з села та околиці. Похорон справляв о. прот. Іван Білоруський, який говорив проповідь, а з небіжчиком розпрощався о. Петро Гуменик, місцевий овященик.

Вічна йому пам'ять!

П. Гуменик

ПОПРАВКА

У третьому номері журналу в статті «Я ж Господня раба: нехай буде мені згідно з словом твоїм» на 55 стор. у 7 рядку зверху правильно має бути написане: «Пресвята Діва Марія, що носила Бога в своїй утробі...»

„Я буду з вами повсякчас аж до кінця віку”

(Матф. 28, 20)

Час перебування Ісуса Христа на землі після Його Воскресення минув дуже скоро. Апостоли і не помітили, як настав день прощання. Був четвер шостої неділі по Воскресенні, коли Ісус Христос вийшов з апостолами на Оливетську гору, щоб тут Його бачили одинадцять, як Він возноситься до Свого Отця.

Від Воскресення до вознесення Христос зустрічався з апостолами, показувався їм, говорив з ними і вчив їх про Царство Боже, щоб так їх укріпити у вірі і підготувати їх до дальшого послання, яке їх чекає: проповідувати про воскресшого Ісуса Христа. На Оливетській горі Христос дає їм останнє повчання: «Тож ідіть, і навчіть всі народи, християчи їх в Ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа, навчаючи їх зберігати все те, що Я вам заповів» (Матф. 28, 19—20). Потім останній раз «знявши руки Свої, поблагословив їх. І сталося, як Він благословляв їх, то зачав відступати від них, і на небо возноситься» (Лук. 24, 50—51). Діяння апостольські поповнюють цю подію тим, що поки апостоли дивились на возносячогося Христа, «то два мужі у білій одежі ось стали при них, та й сказали: «Галілейські мужі, — чого стоїте й задивляєтесь на небо? Той Ісус, що вознісся на небо від вас, прийде так, як бачили ви, як ішов Він на небо» (Діяння 1, 10—11).

По Воскресенні Ісуса Христа настав новий великий прояв Його царської сили і слави — вознесеніє на небо разом з Своїм прославленим тілом. Вознесеніє було подією видимою, що мало пересвідчити апостолів про те, що вони видять не чудо, але того воскреслого Христа, Який показувався їм по Воскресенні, а тепер возноситься з прославленим тілом до Свого Отця.

Апостоли вклонилися Його вознесенію і порадувались, що Той, Який не мав де схилити голову, Якого спіймали в Гефсиманській загороді і Якого вели на суд, Який терпів на хресті, Який був розп'ятий, похоронений і третього дня воскрес Сам Себе Своєю власною силою з мертвих — їх Учитель вознісся на небо, звідки і прийшов, щоб принести спасіння для многих.

Коли вже наближався час, що Христос принесе жертву за все людське покоління, то говорив апостолам і про те, що залишить їх (Іоан. 16, 16). Тоді апостоли ще сумували, бо гадали, що будуть мусити назавжди розпрощатись з Христом, а тепер радувались, бо дізналися, що Ісус Христос, їх Учитель, відходить до Свого Отця не лише не розпрощавшись з ними, але, навпаки, перебуваючи з ними завжди і всюди. «Я буду з вами повсякчас

аж до кінця віку» (Матф. 28, 20). Апостолів радувало і те, що Ісус Христос їм обіцяє іншого Учителя, який їх буде супроводжувати на їх життєвій апостольській дорозі (Іоан. 14, 26). Радували їх і слова: «І, як буду піднесений з землі, то до Себе Я всіх притягну» (Іоан. 12, 32).

Ісусу Христу не треба було торжественного вознесення. Перебуваючи на землі, Він ні на момент не відвернувся від Отця. Слава вознесення є славою обожнення людської природи.

Вознесення Ісуса Христа є відкриттям Царства Божого для тих, які повірять в Нього. Як Його Воскресення є перемогою над смертю, так і Його вознесення є дорогою у Царство Боже, якою може йти кожна людина для досягнення вічної блаженності. Він вознісся на небеса як наш попередник — Первосвященик (Євр. 6, 20) і залежить від нас, чи ми підемо за Ним. Вознесення є якоюсь брамою з цього життя в життя вище, небесне. Сьогодні кожному з нас відкрились брами рая, відкривається наш духовний зір і знову можемо разом з нашими прародичами Адамом і Євою видіти свого Створителя. Воскресенням і вознесенням Ісус Христос дав можливість людині відродитись. Дав можливість, щоб кожен, хто намагається досягти життя вічне, знайшов уже під час наземного життя дорогу до Правди, до вічного життя в притулках, які для нас ішов приготувати Ісус Христос і які є у Отця Небесного.

І хоч Ісус Христос вернувся до Свого Отця, Він завжди з нами (Матф. 28, 20), проживає з нами все щоденне наше життя. Він є з нами в св. храмі, а коли служимо юв. Літургію, знову проживаємо діло спасіння Ісуса Христа: «Крест, проб, преславное Воскресення і на небеса Вознесення». Відносячи св. чашу, ми молимося: «Вознесися на небеса Боже, і по всей землі слава Твоя».

І св. отці, які установили Символ віри, вклали у шосту часть Символу віри цю тайну явлення благодаті Божої людині, тайну, в якій явився світу Бог в тілі, а в тілі і відійшов до Отця: «І возшедшего на небеса, і сидяща одесную Отца».

Оливетська гора була початковим місцем мук, але і останніми моментами перебування Ісуса Христа на землі. Звідси Ісус Христос дав можливість засвітити Своїй славі. Як Його чекало прославлення в Його Отця після діла спасіння, так і наперекір многих мук, терпіння і хреста чекає і нас слава вічного життя. Щоб ми досягли вічне життя, за нас молиться Ісус Христос, як говорить про це св. ап. Павло: «Христос Ісус є Той, що вмер, надто й воскрес, — Він праворуч Бога, і Він і заступається за нас» (Рим. 8, 34).

Апостоли, видячи возноситись Ісуса Христа, кланялися Йому (Лук. 24, 52). Поклонімся і ми нашому Викупителю, приходячи у св. храм, де є Його св. престол, принесім щирі молитви, щоб так, як нам ангели в день Його вознесення обіцяли, що прийде в повноті своєї слави як Справедливий Судія (Іоан. 12, 32), не засудив нас на вічні муки наші душі, але щоб привів нас із п'яти гріха в Світло, щоб привів нас в життя вічне в Царстві Божому.

І хоч апостоли після вознесення фізичним оком більше не бачили Ісуса Христа, все ж таки в душах відчували Його присутність. Проповідувані апостолам слова «Я з вами» не стосуються лиш апостолів, але і всіх нас. Кожен мав би відчувати Ісуса Христа в собі, так як відчували Його св. апостоли. Кожен має намагатись досягти те, щоб в своїй душі не носити гріх, але щоб душа стала притулком Ісуса Христа.

«Вознесся еси во славі Христе Боже наш, радість сотворивий учеником обітованієм Святого Духа, ізвіщенним їм бывшим благословенієм, яко Ти еси Син Божий, ізбавитель мира» (Тропар свята).

Петро Корманик, священик.

Неизмерная любовь к Спасителю

Третью неделю по Пасхе Святая Православная Церковь посвящает событию погребения Господа нашего Иисуса Христа Иосифом Аримафским и Никодимом и путешествию ко гробу Христа святых жен мироносиц в третий день после Его погребения. Ранним утром неся ароматы, они хотели помазать ими тело Иисусово, но когда пришли ко гробу, не нашли тело Его и услышали от ангела радостную весть о Его воскресении.

После распятия Господа нашего Иисуса Христа, неизмерную любовь к Спасителю принесли Иосиф Аримафейский с Никодимом, тайные ученики Спасителя и с ними вместе и святые жены мироносицы.

Кто были Иосиф Аримафейский и Никодим?

Святое Евангелие называет Иосифа Аримафейского — благообразным Иосифом, который происходил из иудейского города Аримафея (Аримафа), недалеко Иерусалима, где родился и умер пророк Самуил. Тут родился и Иосиф благообразный, известный член совета — судилища синедриона. Он как член совета не участвовал в совете и в деле врагов Иисуса, местом которых был в то время синедрион. Благообразный Иосиф смело отказался от участия в незаконном суде синедриона над Господом, потому что считал Его невинным. Вера и религиозное убеждение Иосифа были иные, как у врагов Христа. Святое Евангелие говорит, что он ожидал Царствия Божия, ожидал открытия Царствия Мессии и что Мессия вскоре объявит себя таковым. Иосиф был тайным учеником Спасителя, из-за страха иудейского. Хотя надежды на Господа как на Мессию с Его смертью у Иосифа разрушились, как у Его апостолов, но однако его привязанность и любовь к Иисусу не поколебались и он, несмотря на то, что мог подвергнуться гонению и неприятностям от своих сочленов синедриона, решился из любви к Спасителю отдать последние погребательные почести Распятому. С той целью он осмелился войти к Пилату и просил тела Иисусова.

Обыкновенно, тела распятых оставались на крестах и служили добычей хищных птиц, но можно было и просить позволение начальства, чтобы снимать их и предавать погребению.

Ввиду того, что день распятия Спасителя была пятница, а суббота была великим праздником — первый день иудейской Пасхи, — который праздновали с вечера пятницы, поэтому распенные Христа Спасителя просили Пилата снять тела Иисуса и распятых с Ним разбойников, ускорив смерть из чрез перебитие голений, так как распятые мучились иногда на кресте несколько суток, а смерти не было. Между тем Спаситель испустил дух через три-четыре часа после распятия.

Благообразный Иосиф решил просить у Пилата погребсти тело Иисусово. Пилат призвал Ютника и спросил его: давно ли умер Иисус? После этого Пилат отдал тело Иосифу, который с почестями погребает тело Спасителя.

В торжестве погребения Божьего человека, Спасителя мира, участвовал и Никодим, один из начальников иудейских, также тайный ученик Иисуса, ночью приходивший к Нему. Никодим приносит теперь — состав из смирны и алая литр около ста, т. е. столько мира благовонного, сколько нужно было для того, чтобы намастить тело Иисуса по обычаю иудеев. Это помазание тела усопших было совершаемо как для выражения уважения и любви к усопшим, так и для предохранения тела его от быстрого тления и гниения.

Иосиф Аримафейский купил плащаницу и с Никодимом сняли Иисуса со креста и обвили Его плащаницею, а голову повили сударем, т. е. платком, положили Его во гробе, иссеченном из камня, в который никто не был положен, и привалили камень над двери гроба. Гроб Иисуса находился в саду, недалеко от Голгофы, где был Иисус распят.

«Мария Магдалина и Мария Иосиева смотрели, где Его полагали» (Марк 69, 47).

Кто были те благочестивые жены Мария Магдалина и Мария Иосиева?

Святая Православная Церковь их называет святыми женами мироносицами, потому что они купили ароматы благовонные, чтобы ими помазать тело Иисусово. К женам мироносицам причисляются: Саломия, Марта и Мария — сестры праведного Лазаря, Иоанна, Зуанна и др. Движимые чувством глубокой любви и преданности Спасителю, они служили Ему и ученикам Его от своих имен. Святые жены мироносицы, слушая учение Иисуса Христа, неотступно ходили за Ним и не оставляли Его даже в то время, когда все другие из-за страха иудейского разбежались. Они следовали за Ним, когда изнемогал под тяжестью креста Своего и шел на Голгофу и горькими слезами открыто выражали Ему свое сочувствие. Не испугало их землетрясение, не устало их неожиданно наступившая тьма при распятии Спасителя, не увлекла их толпа, расхившаяся с Голгофы после совершенного злодеяния. На месте казни остались только сотник по долгу службы и эти святые жены, как бы любовью прижатые ко кресту. Святые жены вместе с Иосифом и Никодимом безмолвно с благоговением снимают со креста тело Господа и погребают в новом гробе, привалив камень к дверям гроба.

По прошествии субботы ввечер, святые жены мироносицы поспешили в город, чтобы купить нужные ароматы для помазания тела Спасителя, как это полагалось у иудеев, но из-за краткости времени не все было сделано.

В первый день недели, рано утром, при восходе солнца, святые жены поспешили ко гробу, неся ароматы. Никто их не мог удержать — ни мрак ночной, ни опасность со стороны врагов Христа, они смело и безбоязненно путешествуют ко гробу Христа. Теперь они были заняты только одной мыслью: кто отвалит им тяжелый камень от дверей гроба, на котором наложена печать, а ко гробу приставлена стража? Сколько же препятствий на этом пути, и они, однако, решительно шли к своей цели, к Христу, и Бог благословил их несказанной радостью! Подойдя ко гробу, они вдруг заметили, что камень, который их так беспокоил, отвален, а в самой пещере, куда они не убоились войти, увидели ангела в белой одежде и ужаснулись.

Почему ужаснулись святые жены? Было им от чего ужаснуться. Необычайное видение приводит их в смущение и в ужас потому, что видят что-то неземное, — небесного ангела. Смутился когда-то перед ними и Захария,

видев ангела, и страх напал на него (Лук. 1, 12). Ужаснулись теперь и жены, ибо осознали свою грешную нечистоту при виде святого небожителя, а это всегда невольно производит какой-то ужас и трепет. Но небесный ангел успокаивает их, говоря: «Не ужасайтесь. Иисуса ищите Назарянина, распятого; Он воскрес; Его нет здесь. Вот место, где Он был положен» (Марк 16, 6).

Может ли быть радость больше радости для св. жен, как радость воскресения Христова?

Теперь им ничего другого не оставалось, как идти чем скорее и возвестить ангельскую весть и все виденное ими апостолам, как им повелевает ангел. Они выполняют волю ангела, сообщают апостолам о воскресении Спасителя. Поручает им передать эту весть и Петру. Почему же особо Петру? Потому, что апостол Петр трижды и даже с клятвой отрекся от Христа, говоря, что не знает Его и через то как бы действительно выбыв из лика апостольского, и поэтому он теперь, когда Господь Сам еще не уверил его в прощении его прегрешения и неотъемлемности его апостольства, нуждался в нарочитом пред прочими апостолами утешения.

Святые жены, выйдя из пещеры, — «бежали от гроба; их объял трепет и ужас, и никому ничего не сказали, потому что боялись» (Марк 16, 8).

Страх и трепет, усилившийся у жен по выходе их из гроба, держал их в молчании до тех пор, пока они не пришли к плачущим апостолам. Здесь они были в кругу единомышленных им учеников Христовых, бояться им было уже нечего и они могли возвестить ученикам Господа радостную весть, что Христос воскрес!

Дорогие чада Святой Православной Церкви!

Погребение Спасителя Иосифом Аримафейским с Никодимом и путешествие ко гробу святых жен мироносиц для помозания Его трогают всецело нашу душу, удивляет нас их великое усердие.

Иосиф Аримафейский не хочет допустить, чтобы тело любимого Учителя было погребено в каком-либо неприличном месте, с телами разбойников, но дает свой заранее изготовленный гроб для Спасителя. Хочет с почестью погребсти Его. Никодим приносит множество драгоценного мира, а святая любовь жен мироносиц поганяет к Спасителю через все препятствия и опасности, забывая о себе, идут рано утром для того, чтобы почтить почившего Господа погребальною почестью. Какая приятная жертва для Господа от всех! Какой высокий образ любви их к Господу!

Любовь, которую они показали, это та любовь, о которой Спаситель Сам сказал: «Возлюби Господа Бога твоего всем сердцем твоим, и всею душою твоею, и всем разумением твоим» (Матф. 22, 36).

Этот образ должен быть образцом и нашей любви к Нему, примером, которому мы должны подражать.

Прот. Иосиф Илюк, спиритуал ПБФ.

Другий Вселенський Собор

В травні 381 р. в Царграді в храмі св. Ірини за присутності імператора Феодосія відбулось торжественне відкриття Церковного Синоду єпископів, який в історію Церкви записався як Другий Вселенський Собор. Отже, цього року Церква відмічає повних 1600 років від цієї пам'ятної події і, напевно, тепер є придатна нагода, щоб ми на сторінках церковної преси пригадали її історію і тривале значення.

В наших літургійних книгах і в старшій церковній літературі Собор 381 року прозваний «собором 150 єпископів». Стільки було церковних пастирів — єпископів на цьому Соборі, переважно із східних областей Римської імперії. Первісно це був Собор властиво помісний — східний, але через своє значення здобув авторитет Собору Вселенського. Це визначне засідання скликав тодішній імператор Феодосій, який коротко перед тим прийшов на чолі війська із західних областей Грецько-Римської імперії на схід і зайняв імператорський трон в Царграді. Інтересно, що імператор, і хоч був західного походження, не вважав потрібним повідомити про скликання Собору тодішнього римського папу. В той час папи не вважались одинокими скликувачами соборів церковних, ні автоматично їх головами. Папа римський вважався і на Сході і на Заході першим єпископом в Церкві, але не «главою Церкви» і зовсім не «непомилним» єпископом у справі віри і моралі. Правда, в західній церковній області (римському патріархаті) богослови поступово дозріли до погляду, що для збереження порядку в Церкві мав би бути на чолі церковної ієрархії один єпископ, а саме римський папа, який у випадку потреби міг рішати спірні церковні справи. Вони посилались на тексти Євангелія від св. Матфея, часть 16, і св. Іоанна, часть 21, які говорять про св. апостола Петра. Таким чином поступово на Заході зростає авторитет римської патріархії — папи у згоді з юридичним способом мислення західних людей. Християнський Схід на цю справу мав інший погляд. Не заперечував роль св. апостола Петра серед 12 св. апостолів. Називав св. Петра разом з св. Павлом апостолами найвизначнішими, «первоверховними», як це ми робимо і досі. Однак для східних християн ця пошана св. Петра і св. Павла не означала, щоб ці двоє або сам св. Петро мали би бути поставлені вище від інших апостолів. Не забувалося про те, що ті самі заповіти, як св. Петру, Спаситель Ісус Христос дав і іншим апостолам, як це ясно видно на Євангелії від св. Матфея, часть 18, 18, а також на Євангелії від св. Іоанна, часть 20, 21—23. При вирішуванні спірних церковних справ тодішні християни керувались — на Сході і Заході — за зразком апостольського Собору в Єрусалимі, як це описано в Діяннях св. апостолів, часть 15. Святі апостоли діяли і рішали спільно під

авторитетом Святого Духа Божого. Так само і єпископи Церкви, які є наступниками св. апостолів, рішають складні і тяжкі справи спільно — соборно, що означає — на соборах церковних. Лише це спільне рішення Собору єпископів має найвищий авторитет в Церкві у спірних питаннях. Над Собором єпископів не може бути іншої вищої влади, ніж сам Ісус Христос, Який є Головою Тіла Церкви. Якби хтось вимагав над Церквою іншу главу, ніж є сам Христос Бог, тим самим би заперечував присутність і силу Святого Духа в Христовій Церкві. Тому імператор разом з іншими єпископами Церкви не вважав необхідним просити якогось дозволу для скликання Собору від римського єпископа, хоч це був надміру авторитетний єпископ, а римський церковний престол в Церкві вважався першим.

Говориться, що імператор Феодосій перед скликанням Собору у сні бачив, як приймає корону з рук єпископа з довгою сивою бородою. Коли потім приїхав у Царград на собор єпископ Мелетій з Антіохії, то імператор в ньому впізнав мужа, якого видів у сні. Мелетій став головою Собору, але не лише через особисті симпатії імператора, який виявляв до нього глибоку пошану, але через свої справжні духовні якості святого. На жаль, антіохійський єпископ не дожився до кінця Собору, скоро після його відкриття він помер. Замість нього було обрано іншого визначного учасника зібрання: св. Георгія Богослова, який тоді діяв у Царграді й обіймав функцію Царградського єпископа. Але і йому не було дозичено закінчити Собор у функції голови. Після його абдикації обрали нового Царградського єпископа Нектарія. На царградському Соборі між іншими був і св. Георгій, єпископ з Ніцци, рідний брат славного св. Василя Великого, який не дожився до Собору, який, власне, сам підготував (помер в 379 р.).

Православні християни, добре знають, що Перший Вселенський Собор боровся з помилковими поглядами Арія, який твердив про Христа, що не є справжнім і дійсним Богом, але лише Творінням, Посередником між Богом і людьми. Після Першого Вселенського Собору в Нікеї в 325 р. більше як 50 років Церква боролась з аріанською ересю. Другий Вселенський Собор мав нарешті завершити цю боротьбу, в якій йшлося і про те, щоб загально був признаний Символ віри, підготований на Нікейському Першому Вселенському Соборі. Треба було висловитись і до дальшої ересі, яка проявилася в Церкві — ересі македоніанів, тобто духоборців, які за зразком аріанським Св. Духа не вважали такою Особою Пресвятої Трійці Божої, яка є з Отцем і Сином єдиним Еством в «Троїці єдиносущній і неразділній», — як співаємо в нашій св. Літургії. Св. Духа вони вважали нижчим еством, як Бог-Отець і Бог-Син. Македоніяни твердили, що Св. Дух є лише подібний Отцю Небесному за суттю, але не рівний з ним. Інтересно, що ця група певний час мала підтримку і в особі папи римського Ліберія. Коли Собор почув цих богословів на чолі з Македонієм, все ж таки вони і так не хотіли зректися своєї ересі, то були проголошені еретиками і Собор залишили. Було відомо, що їх ересь сама загине.

Інше питання, яким займалися отці на Соборі, була проблема, хто буде обраний єпископом другого головного міста в державі, тобто в Царграді. Обрано було на це місце св. Георгія Назіанського — Богослова, але він пізніше абдикував, коли проти нього виступила опозиція з боку александрійських єпископів, які прибули на Собор пізніше і мали свого кандидата. Покірний св. Георгій проголосив, що в інтересі миру і спокою зрікається визначного місця, якщо проти нього є претензії. Кандидата александрійської патріархії на Соборі замість Георгія не було обрано, але зовсім іншу особу — визначного сенатора Нектарія, який в той час був лише катехуменом («оглашеним»), тобто лише готувався до св. хрещення. Нектарія було похрещено і поступово висвячено аж до єпископського чину і очолив таким чином Собор, довівши його до успішного завершення.

Розмови про вибори царградського патріарха показали, що Собор єпископів не признає над собою ніякі вищі інстанції, в цьому разі авторитет александрійського патріарха — папи Африки, але керується соборним духом. Александрійському патріархові було постановлено і канонізовано, що його обов'язком є керувати церковними справами лише в Єгипті. Так було накреслено засаду, що кожна патріархія керує своїми справами самостійно (що стосується і самотньої архієпископії або самої митрополії) і що ніхто не має право втручатись до внутрішніх справ помісної церкви, отже ні александрійський, ні інший (наприклад, римський) єпископ. Цей принцип самостійності помісної Церкви в Православній Церкві зберігається до нинішнього дня.

У цьому зв'язку Собор обговорив питання чергу церковних престолів у Церкві. Як під час служення св. Літургії служачі єпископи стоять навколо престолу за певним порядком, а один з них є перший, так і в цілій Церкві хтось мусить бути перший, хтось другий і дальший. Йдеться тут про першість (іншим словом — про примат) не сили, але чесності, що визначає відносини між окремими єпископами св. Церкви. Від давніх часів на першому місці в церковному житті був єпископський престол римський, бо Рим був головним містом всієї Великої Римської імперії. Тепер, коли другим головним містом стався Константинополь, тобто Царград, необхідно було встановити царградського єпископа (патріарха) на правильне місце в порядку єпископів. Тому Другий Вселенський Собор вирішив так: «Царградський єпископ нехай має перевагу в пошані (пресбеіа тіс тіміс) після римського єпископа, оскільки Константинополь (Цариград) є Новий Рим» (Канон 3). Обґрунтування почесного другого місця за першим — римським — ясне, Царграду це друге місце належить тому, що є другим головним містом держави. Було б цілком помилковим, якби хтось собі думав, що цим рішенням царградський патріарх стався якимось «другим папою» для області Східної Церкви. Таке розуміння першості тодішньої церкви ні на Сході, ні на Заході не знала. Так св. отці Другого Вселенського Собору цим правилом ясно висловились і до питання, про яку першість (примат) може роз-

ходитись у Церкві — не про першість сили, але почесності, за засадою, що перший єпископ в Церкві є «прімус інтер парес», що означає — «перший між рівними».

Останнім пунктом обговорення Другого Вселенського Собору було остаточне редакційне допрацювання Символу віри, проголошеного на Першому Вселенському Соборі в Нікеї. Нікейський Символ віри кінчався вченням про Духа Святого простим реченням: (Вірую) «і в Духа Святого». Оскільки духоборці напали на Божественність Св. Духа, треба було поширити цю частину, щоб віруючі були правильно повчені про віру. Крім того, отці зробили і декотрі менші поповнення до попередніх частин Символу віри, а декотрі слова, які повторювались, — вилишили. Так виник текст Символу віри, який Православна Церква досі співає і молиться майже на кожних богослуженнях і який мав би знати напам'ять і молитись щонайчастіше кожен православний християнин. В історії цей Символ віри одержав назву Нікейсько-Цариградського за двома містами — Нікея і Царград, в якому текст було укладено на основі старшого символічного тексту.

Православна Церква зберігає текст Нікейсько-Цариградського Символу віри непорушеним протягом 1600 років від його останньої редакції на Другому Вселенському Соборі. Однак цього не можна сказати про західне християнство, яке пізніше включило у Символ віри вставку в ученні про Духа Святого, що виходить з Отця «і Сина», хоч св. отці заборонили міняти Символ віри, будь-що до нього додавати або будь-що з нього вибирати. Хоч спочатку самі римські папи не погоджувались з такою зміною Символу віри, саме так, як і наші слов'янські равноапостоли св. Кирил і Мефодій боролись проти неї, все ж таки поступово — коли на Заході похолоділа любов до східних братів і втратилась свідомість соборної відповідальності всіх за віру апостольську — ця зміна одержала благословіння і в папи.

Отже, як бачимо, історія Другого Вселенського Собору повчальна і сьогодні, бо вказує на первісні джерела віри і на обов'язок спільно, соборно, по-братньому, без підкорення інших вертатись до первісної віри і до апостольської, соборної структури святої Церкви Христової, щоб було досягнуто справжню, правдиву єдність у вірі і церковному житті. Для нас, православних, це означає, що не досить лиш гордитись вартостями, які зберегла наша Церква, але треба їх далі розвивати, вивчати, пізнавати і згідно з ними і жити.

Прот. Павел Алеш.

Св. пророк Єремія — світлий приклад для нашого пастирського служіння

Пам'ять св. пророка Єремії Православна Церква вшановує першого травня. Єремія належить до найвизначніших постатей пророків Старого Завіту. Не лише завдяки його обширній роботі, але особливо завдяки величчю його служіння Старозавітній Церкві.

Єремія походив із священничого роду, що проживав в Анатоті, розташованому поблизу Єрусалима. Пророкував він у головному місті Юдейського царства — Єрусалимі. Тут був старозавітний храм Соломона і царський двір. Тут формувалась тодішня державна політика й ідеологія Юдейського царства. Під час 40 років пророчого служіння Єремії на царському престолі замінилось п'ятеро царів: Йосія, Йоахан, Єгояким, Єхонія і Седекій. Із зміною царів і політика царства мінялася. Але не змінилось те, що було найважливіше — моральне і релігійне життя євреїв. Гніт бідного народу, безправ'я іноді перевершували міру. Відпадання євреїв від справжнього Бога, поширення ідолопоклонства й язичеської моралі закономірно вели Юдейське царство до падіння. Потім настало вавилонське уярмлення народу.

Служба Єремії як пророка Господнього була дуже тяжка. Єремія вже в часі покликання Богом на пророчу службу передвіщав величчю і просто непосильність свого майбутнього завдання. Він знав, що євреї не будуть слухати його слова і що він їх не захистить від гріха і падіння, що закономірно мусило настати. Тому побоюється перед Богом прийняти пророчу службу. Цю подію пророк Єремія описує так: «І прийшло мені слово Господнє, говорячи: Ще поки тебе вформував в утробі матерній, Я пізнав був тебе, і ще поки ти вийшов із утроби, тебе посвятив, дав тебе за пророка народам! А я відповів: О, Господи, Боже, таж я промовляти не вмію, бо я ще юнак! Господь же мені відказав: «Не кажи: «Я юнак», бо ти підеш до всіх, куди тільки пошлю Я тебе, і скажеш усе, що тобі накажу. Не лякайся перед ними, бо Я буду з тобою, щоб тебе рятувати, говорить Господь! І простяг Господь руку Свою, і доторкнувсь моїх уст та й до мене сказав: Ось Я дав в твої уста слова Мої! Дивись, — Я сьогодні призначив тебе над народами й царствами, щоб виривати та бурити, і щоб губити та руйнувати, щоб будувати й насаджувати!» (Єр. 1, 4 — 10).

Які прекрасні і для спасіння повчальні ці слова Божі. Адже Господь у розмові з Єремією не аналізує проблематику його майбутньої пророчої служби, але переконує його, що Він завжди із ним. Для Єремії єдність з Богом є запорукою правильного обрання покликання. Єремія не має глядати успіх своєї пророчої служби в тому, що підуть за ним маси, які поведе по правильній дорозі до спасіння, але в тому, що буде сповіщати волю Бога. Яке це повчальне повчання і для нас, пастирів Новозавітної Церкви. І ми моральний ідеал свого служіння маємо видіти і знаходити якраз у проповіданні слова Божого — волі Божої, не дивлячись на ско-

Екуменічний храм християнського возвеличення Бога

(Продовження)

Коли в 1089-90 рр. Візантійська держава опинилась під загрозою турків сельджуків, а також печенігів, імператор Олексій I Комнена звернувся з проханням до римського папи Урбана надати йому війсьну допомогу. Таким чином було зорганізоване військо, відоме під назвою хрестоносців, яке прийшло допомогти Візантії. Але незабаром їх благородна думка допомогти Візантії і визволення від ісламу св. Землі, а передусім св. Гробу, змінилась на прагнення збагатити. Коли 15 липня 1099 р. вони здобули Єрусалим, в храмі св. Гробу відбувалось благодарственне богослуження. Молитви проходили в часі загального полонення і вбивств єрусалимського населення, серед якого жертвою стали як муслими, так євреї і православні християни. Піддаючи мукам православних монахів, вони намагались дізнатись місце зберігання Хреста Христа та інших реліквій. З каплиць храму св. Гробу було прогнано членів східних церков, які в той час там мали право відбувати свої богослуження. Нарешті їм вдалося прогнати всіх з храму св. Гробу і встановити там своє латинське духовенство. Вони обрали і свого патріарха, хоч це було в протиріччі з канонічними правилами, бо тут існував православний Єрусалимський патріархат.

Хрестоносці, ставши володарями Єрусалима, розпочали нову відбудову храму св. Гробу. При храмі Анастасії на схід побудували поперечний храмовий неф, в якому знаходився пресвітерій. В південному крилі цього нефу будується побічний, який прилягає до вище розташованої каплички на Голгофі, а так само розпочалось будівництво нефу в північному крилі. На східній стороні пресвітерія побудували малі каплички. Вхід до цього храму було зроблено з південної сторони, і таким чином заникає храм Пресвятої Богородиці. Біля цього входу над капличкою 40 мучеників було побудовано дзвіницю у висоті 4 поверхів з куполом. Освячення відновленого храму відбувалось 15 липня 1149 р.

В 1555 р. на прохання імператора Карла V султан Сулейман II дозволив знову побудувати франтішканам каплицю св. Гробу, бо в той час вона знаходилась в дуже поганому стані після землетрусу. Землетрус зруйнував і дзвіницю, і таким чином вона сьогодні не досягає і двох поверхів і не має баню.

Відновлений храм св. Гробу зберіг свій вигляд аж до пожеги, який спалахнув у 1808 р. Пожега розгорілась вночі з 11 на 12 жовтня з вини неухважного прочанина у вірменській каплиці, розширився на храм-ротунду Анастасіє, в якому згорів купол, потім перейшов на пресвітерій і на поруч розташований південний неф аж до каплиці на Голгофі.

Після пожеги православні греки із згодою османського султана розпочали ремонт храму св. Гробу. Було зроблено декотрі зміни. Пресвітерій було перебудовано на самостійний храм, який був повернений на схід

рий успіх наших слів. Адже новозавітні пастирі, як і Єремія, мають словом Божим і своєю живою вірою «виривати та бурити» гріх, але одночасно і «будувати й насаджувати» мир, любов і Боже Царство в серці людини. Успіх пастирського служіння не є лише в особистих здібностях пастирів, адже і Єремія є «юнак» і недосвідчений, і все ж таки Бог його кличе служити. Єдино Бог оцінить смисл пастирської діяльності і своєю благодаттю і прозрінням дасть прорости проповіданому слову Божому. Бог є силою, запорукою і обґрунтуванням служби Єремії — і нашої пастирської служби.

З історії Нового Завіту ми знаємо, що слова Єремії не були прийняті євреями. Маловірним могла б здатися сорокарічна пророча служба Єремії зайвою. Євреї через уста Єремії не послушали голос Бога, а тому їх спіткало падіння. Однак все ж таки видимо, що його сповнені слова про падіння Юдеї і язических народів привели євреїв до покаяння, хоч, на жаль, аж у вавилонському полоні. Лише покаянням і Божою благодаттю євреї вернулися назад у свою країну. Пророча служба Єремії для нас, віруючих, є наочною запорукою правдивості нашої віри і надією на майбутнє спасіння. Так буває у тих, для яких слово Боже не є лише прекрасним повчанням, суспільною свідомістю, ідеологією чи соціальним існуванням, але духовним кормом і енергією, яка формує їх особистість і дає їм силу робити мир, любов і жити повним, тобто не лише фізичним, але і духовним життям. Це ми маємо собі усвідомити сьогодні і в нашій Церкві. Бо Божою печаттю тайнами, які ми одержали при хрещенні, миропомазанні чи священстві ми прийняли в себе Божу благодать, як і Єремія прийняв Божі слова до своїх уст. Як Єремія словом і життям проповідував волю Бога, так і ми маємо свідчити світу про Божу присутність в нашому серці і душі. Залежить лише від нас, щоб ми цю пророчу службу виконували. Адже пророкувати не означає говорити лише про майбутні часи, але означає проповідувати Божу присутність і надпорядкованість над людиною.

Нашим завданням є поширювати світло слова Божого і тоді, коли ті, які нас слухають, не почують нас, як не почули пророка через свої гріхи. Не втрачаймо надію, адже не проповідуємо ми, але коли правдиво і зрозуміло звістуємо слово Боже нашими устами і богочестивим життям, говорить через нас сам Господь. Наші слова і добрі діла стануться повчанням, але і тихим звинуваченням гріха. Через любов і слово Боже до грішників своєю благодаттю говорить до нас сам Господь і спраглих до правди приводить до спасіння. Церква Христова все знову і знову звертається до всіх і головню до молодих, які почують в своєму серці голос Божий, закликаючи нас на служіння Церкві. Не бійтеся і не говоріть — «юнак я». Вірте, що Господь вкладе своє слово до ваших уст і ви будете знати, що сказати своїм ближнім, і не лише силою Божою ви будете лікувати духовні рани людини, але зазнаєте і святу блаженність і радість, які приготував Бог для всіх тих, яким Божий Завіт є дорожчим, як тисячі золота і срібла (Пс. 119, 72).

Мілан Герка.

з олтарною апсидою. Ця апсида знаходиться на місці олтарної апсиди бувшого храму Мартиріон, тобто на місці Костянтинової кафедри. Купол на храмі Анастасіс витримав лише 50 років. В 1869 р. дерев'яну конструкцію було замінено залізною, але в 1927 р. була пошкоджена землетрусом. Тому її було підперто.

Фасад храму св. Гробу — високий і могутній, свій теперішній вигляд з південної сторони він зберіг з часів хрестоносців. В цьому фасаді є також одинокий вхід до храму з лівої сторони через великі двері. Другий вхід поруч з ним в 13 ст. був замурований, а на місці третього на правій стороні фасаду є каплиця мук Господніх із самостійним завершенням — куполом.

Костянтинова будівля храму св. Гробу була побудована в римському стилі, типовому для того часу. Під час відбудови і реконструкції храм здобув стиль барокко. Цей храм поступово був обколений різними будівлями, каплицями і монастирями. Там розташована Єрусалимська православна патріархія, грецький монастир, францішканський монастир, єфіопський монастир, різні подвір'я (церковні представництва) і т. п.

Лишки з різних реконструкцій і перебудівель помітно ще й сьогодні, що спричинило нестабільність цілого храму, який підпертий на багатьох місцях конструкціями із сталі. В 1962 р. було розпочато нову реконструкцію храму, який був пошкоджений землетрусом. Після домовленості трьох церков, яким належать різні святині храму, вони піклуються про відновлення своїх частин.

Прот. Михайло Дандар.

(Далі буде)

Каплиця на Голгофі.

Травневі дні — дні перемоги і миру

Травневі дні вже традиційно належать спогадам про події, які в значній мірі вплинули на даліше існування наших народів, на життя в умовах миру, прогресу і свободи. І хоч цими днями минає вже 36 років з часу надміру щасливого і радісного, коли наш народ скинув з себе іго фашистської навали, що тривала 6 років, все ж таки в живій пам'яті оживають спогади про цей час, коли наш народ знову вільно надихнувся і вийшов на дорогу нового і радісного життя у визволеній країні.

Так, 36 років нас відмежовує від закінчення другої світової війни, від тої безщадної боротьби прогресивних сил світу з нацистським насиллям, коли в лотереї опинилась свобода всього людства і коли боротьба завершилась перемогою ліпших і справедливіших сил, перемогою, яка розкрила нам і пригніченим народам дорогу до самостійності і вільного життя.

Це була найстрашніша війна в історії людства. Наведемо кілька сухих, зате жаклих фактів. Війна кинула у битви на фронтах 40 країн з трьох континентів — Європи, Азії і Африки. На полі бою воювало понад 110 мільйонів солдат. Кількість полеглих обчислюється далеко за 50 мільйонами. Під час бомбардування міст і сіл загинуло 20 мільйонів жінок і дітей. Кількість пораних і покалічених становила десь 29,5

мільйона... Лише кілька цифр, а скільки за ними трагічної долі, нелюдяності, звірячого бешкетування

на людях і цілих народах! Скільки сльоз, болю, скільки крові, мертвих, зруйнованих життів! Не буде від діла, якщо тут наведемо кілька думок з листів тих, які на власному тілі зазнали фашистське біснування: «Дорога жінко, дорогі діти! — писав один чоловік з фронту своїй родині. — Війна відібрала мені руки і ноги. Залишився я безсилим калікою. Повернутись додому і нести вам затруднень — цього я не можу зробити. Краще буде, коли я тут і помру. Залишайтесь з Богом! Простіть мені! Не забудьте про мене!» В другому листі жених своїй милій писав так: «Дорога невісто, моя люба! Забудь про мене. Наші мрії і бажання вже не сповняться. Фашистські розбійники зробили з мене напівмертвого мерця». А мати своєму сину на фронт писала так: «Дорогий мій сину! Будь обережним! Хто ж буде мене доглядати на старості літ, якщо ти не вернешся! Бог нехай береже тебе! Благословляю тебе і чекаю — живого і здорового. Повертайся скоро додому!»

Скільки болю, невпевненості і смутку випливає з цих кількох рядків. Справді це були болючі моменти окремих осіб, цілих родин і народів. Сьогодні ці страшні часи нам нагадують тисячі могил, розтрушених по цілій нашій країні. В них вічним сном відпочивають всі ті чесні герої, які не боялись померти за свободу всіх нас. Ні 36 років не можуть вирвати з наших сердець пам'ять про їх безприкладний героїзм, який буде для нас прикладом самовідданої любові.

Щоб вже ніколи більше не повторялись роки насилля і кровопролиття, щоб вже ніколи материнське серце не оплакувало своїх полеглих синів, необхідно в умовах миру боротись за мир, посилювати наше стремління за його збереження і встановлення в цілому світі, бо лише мир може створювати прогрес і справжнє життя, гідне людини. Без миру не може розвинути ні радисть, ні мирна праця, ні творчий дух. «Мир є матір'ю всіх благ, — говорить св. Іоанн Златоуст, — є основою всіх радостей, джерелом всіх успіхів». Тому нашим святим обов'язком є боротись з грішною засліпленістю і нелюдністю тих, для яких війна, нищення, сльози і страждання можуть бути джерелом наживи і нагромадження багатства. Оскільки ще в світі є сили, які мають інтерес в тому, щоб спалахнув світовий пожар, нам необхідно активізувати наші сили в боротьбі за мир. Своєю чесною працею ми будемо допомагати будівництву нового світу, світу без воєн і насилля, без застрашування, кровопролиття і невпевненості у завтрашній день. «Ми сповнені рішучості і далі, — говорив недавно наш президент Г. Гусак, — брати активну участь у великій міжнародній боротьбі за збереження миру в світі, за суспільний прогрес. Боротьба за мир, на який було витрачено стільки енергії, вважаємо і ми нашим найсвятішим обов'язком».

Оскільки ідея миру притаманна і всім релігіям, тому і сьогодні християни цілого світу в різних частинах земної кулі з усіма людьми доброї волі намагаються внести відповідний

вклад у скарбницю спільного діла на підтримку і зміцнення миру в світі, добра і справедливості на землі. Тому і Православна Церква, будучи вірною заповіді Спасителя (Марк. 9, 50) і своєму посланню, стоїть на стороні свого народу у всіх його прагненнях, виховуючи своїх віруючих в любові до нього і до вітчизни, до самовідданої праці в будівництві свого краю, до єдності і любові. Разом з усіма чесними і вірними громадянами нашої любимої вітчизни ми тішимось з того, що 36 років

тривання нашої свободи стали роками благородної праці для розквіту нашої країни. Але не досить лише радуватись успіхам, необхідно жити і працювати так, щоб ми зберегли нашу свободу і для майбутніх поколінь. А це ми можемо виконати лише тоді, коли і надалі будемо працювати свідомо, коли будемо вірними миру і прогресу. Цим самим ми одночасно підтримаємо і нову мирну активність СРСР та інших країн й всіх миролюбних сил світу.

Народам світу — мир

36 років тому закінчилась найжорстокіша війна, яку зазнало людство в своїй історії — друга світова війна. Про звірства фашизму народи світу переконалися вже в перші дні захоплення влади фашистами в Німеччині. Мор фашизму нещадно розправлявся над мирними жителями багатьох країн світу. Мільйони полеглих солдатів, безборонних жінок, стариків, дітей, спалені міста і села, незмірні шкоди на промисловості і сільському господарстві, катівні і фабрики на палення людей — це все говорить само за себе. Здавалось, що мор фашизму запанує над цілим світом. Однак настала неочікувана зміна. Славетна Радянська Армія не лише завдала нищівної поразки ворогу, але й прогнала із своєї країни і поступово визволила й інші країни Європи. Радянський солдат пройшов надміру довгу, важку і героїчну дорогу з Москви аж до лігвища фашизму — Берліна, щоб народам світу принести мир.

В ці радісні травневі дні всі народи пригадують пам'ятні дні 1945 року, в той час пробуджувалась і природа, щоб дати перші квіти подяки героям, люди виходили із своїх сховищ, щоб привітати своїх визволителів. Розпочалось нове радісне мирне життя. З руїн і згарищ виросли нові міста, села і заводи. В новий мирний фронт вступили всі ті, які прожили війну, щоб почати будувати радісніший завтрашній день і тривалий мир. Завдяки великому Радянському Союзу і його героїчній славної армії, завдяки країн соціалістичного табору народи світу і Європи вже 36 років живуть без воєн, в мирі.

Однак боротьба за збереження миру в світі і сьогодні є першочерговим завданням народів усього світу. Імперіалізм, але і фашизм, який знову пробуджується, хочуть кинути народи світу до ще жорстокішої війни, яка б оз-

начала ліквідацію життя на нашій планеті. Безмежне озброювання і виробництво ще жахливішої зброї (нейтронна бомба та ін.), все нові і нові військові вогнища — доказ цього. Але найгірше те, що саме у ФРН дають про себе знати такі люди, які намагаються перекручувати факти і новій молодій генерації, яка не зазнала війни, фашизм і його наслідки, хочуть говорити про це зовсім перекручено. Однак сьогодні живуть багато свідки, які на власній шкірі зазнали, що таке фашизм. Багато з них є нашими близькими друзями, батьками, дідами. Правду ніяк не можна примовчати. І все ж не можна бути байдужими до тих, які намагаються перекручувати правду. До цього нас зобов'язує наша віра і Церква, яка втратила не лише багато вірників, але і священників в період другої світової війни. Народи, які зазнали фашизм, не дадуть себе обманути. В боротьбу за мир у світі включається все більше миролюбних людей і держав. Бог нас створив для мирного і щасливого життя. Народи світу зрозуміли, що лише збереження миру є запорукою майбутнього людства. Завданням народів світу є боротися з голодом, хворобами, безробіттям, отже важливими проблемами життя, які на порядок денний висуває наша сучасність.

В ці травневі дні глибоко кланяємось тим, які поклали своє життя за нашу свободу. Їх кров'ю покроплена земля, а цвинтарі полеглих героїв нас зобов'язують не переставати боротись за мир і свободу народів. Син Божий Ісус Христос прийшов на землю і пожертвував Себе за нас, щоб ми стали синами і доньками Божими, щоб ми жили в любові і мирі, як діти одного Небесного Отця. До цього нас веде і Церква Христова, яка своїми молитвами просить зберегти мир і спокійне життя на землі. Ми не сміємо боятись стати борцями за мир, адже сам Спаситель наш сказав: «Блаженні миротворці, яко тії синове Божії нарекутсь» (Матф. 5, 9).

Прот. Л. Федор.

Вибори у представницькі органи — прояв сили і волі народу

В травні минає 36 років з часу визволення нашої країни з-під ярма фашизму славною Радянською Армією, минає 36 вільних, мирних, сповнених творчою працею років. Це час, за який, особливо завдяки Лютому 1948 року, наш народ вийшов на шлях будівництва нового і мирного життя, коли вся влада в державі перейшла в руки цілого народу, в руки трудящих, тих трудящих, які протягом сторіч зазнавали найбільше кривд і страждань, нестачі і безправ'я, найбільше злигоднів і труднощів. Дорога нового і всебічного розвитку привела до того, що наш народ позбавився експлуататорів і створені вартості зробив майном всього народу, виробництво і ціле народне господарство стали справою всіх нас, для якого типовим є плано-

мірне керівництво за потребами громадян нашої країни і за потребами співпраці з іншими соціалістичними і неосоціалістичними країнами світу.

Одним з видатних факторів будівництва нового життя і нового суспільства є вільні вибори у представницькі органи нашої країни, які ми розуміємо як одну з головних форм участі трудового народу в управлінні державою. Всі вибори, які після визволення відбулись у нашій країні, мають, крім іншого, ще таке особливе значення, що відображають в собі завжди ступінь розвитку нашого суспільства і держави, наміри і завдання, які рішення на даному етапі розвитку. Тому і передвиборча кампанія у нас не проходить під печаттю боротьби окремих осіб або ізольованих від себе суспільних груп, метою яких є здобути спосіб наживи, але це кампанія, під час якої пояснюємо переваги нашого суспільного устрою і життя і задумуємось над дальшим етапом розвитку нашого суспільства і співпраці з людьми і народами доброї волі в будь-якому кутку світу. З цієї мети передвиборчої кампанії і з цілей самих виборів представницьких органів випливає і їх інтегруюча функція. Обрані представники народу контролюються народом і відповідальні народу за всю свою діяльність, яка спрямована на загальне добро цілого народу і на зміцнення єдності і суверенітету трудового народу в нашій країні. Вибори є основою для створення тісного зв'язку виборців із їх депутатами і представницькими корпусами, що дає можливість розвинути дальші форми взаємоспівпраці під час виборчого періоду, створювати широкі активи з рядів громадян, зокрема при національних комітетах, і давати імпульси для творчої і суспільно корисної праці всіх громадян, для виконання виборчої програми, яка виражає спільні економічні, культурні, соціальні та інші інтереси трудящих нашої країни. Тому наші вибори не є пасивним актом голосування, віддавання виборчого бюлетеню, але їх посланням є допомогти дальшому зміцненню єдності нашого народу і мобілізувати його на виконання накреслених завдань, особливо тих, які намічені в планах шостої п'ятирічки, який є планом будівничим. Одночасно це означає удосконалення праці представницьких органів, які для її реалізації будуть використовувати дотеперішній досвід і знання, що є надміру важливим особливо для діяльності національних комітетів, бо їм належить завдання встановити прямий стосунок і співпрацю з громадянами в інтересі забезпечення потреб щоденного життя в містах і селах. Національні комітети завдяки своєму безпосередньому відношенню до життя трудящих мають найкращі передумови для їх широкого включення в рішення загальносуспільних справ, щоб таким чином в єдиному фронті підняти життя нашого народу ще на вищий ступінь і до вищих форм суспільної активності.

В дусі цих ідей про наближаючі вибори говорив на спільному засіданні Центрального Комітету Національного Фронту і президент республіки, голова ЦК НФ Густав Гусак. Він сказав: «Якщо ми маємо кількома словами характеризувати головні завдання на майбутні роки, то нам передусім

їдеться про збереження миру для спокійної будівничої праці народу, забезпечити дальший розвиток нашого соціалістичного суспільства, далі розвивати у складних міжнародних і внутрішніх умовах економіку, утримати високий життєвий рівень, соціальну впевненість, стабільність життєвих умов народу. Нам їдеться про ясну перспективу для нинішньої і майбутньої генерації».

Наше суспільство має перед собою конкретну перспективу, має ясну і конкретну мету, виконання якої є обов'язком нас всіх. Бо виконання намічених цілей і намірів буде реальною впевненістю, реальним і високим життєвим рівнем, а виконання цих планів вимагає щире і чесне зусилля нас усіх. Тому останнім часом так сильно вказується на те, щоб кожен наш громадянин на своїй ділянці, на своїй роботі і посаді виконував чесну і свідому працю для суспільного прогресу і всебічного розвитку нашого суспільства, щоб ніхто не претендував на нагороду за невиконану працю, бо це було б несправедливим і шкідливим для суспільства, це відводило б людей від творчої і чесної праці. Таке неправильне ставлення до життя і праці не є активним поділом на керуванні і управлінні державою, але скоріш паразитизмом.

В ці передвиборчі дні ми задумуємось над тим, чи зробили на своєму робочому місці і в своєму суспільному положенні все для того, до чого нас зобов'язують спільні цілі, чи добре і чи в повній мірі ми використали свій розум, талант, час і засоби, чи ми використали всі можливості особистого і суспільного росту, щоб встановлені завдання і виборчі програми наступного виборчого періоду і нової п'ятирічки були справді виконані. Лише в такому разі ми можемо сказати, що свій виборчий бюлетень ми не кинули даремно і пасивно і що ті, які одержали цю довіру народу, виправдали її своєю працею. Тому до виборів приступаймо з такими намірами і цілями, щоб життя окремої особи і всього нашого суспільства йшло шляхом розвитку до вищого, щоб укріплялись добрі взаємини між людьми.

Нарешті не можна не згадати ще одну важливу справу, про яку говорилось і в цитованих словах президента республіки, а саме, що нам дома і в нашій закордонній політиці знову їдеться про збереження миру в світі, про поглиблення порозуміння і співпраці між народами і наперекір тому, що останнім часом з вини Заходу настало певне погіршення міжнародних стосунків. Нова ініціатива СРСР про збереження миру, ініціатива інших соціалістичних країн кожному ясно доводять, що в питанні збереження миру ми невідступні, що це наше щире ставлення і що нашою остаточною метою є тривалий мир і повне роззброєння як передумова тривалого миру в світі. Тому у виборах ми висловимось і про цю справу, про це безкомпромісне ставлення нашого народу, який на своїх плечах також переніс наслідки двох світових воєн. Отже, ми будемо знову голосувати за мир, працю і мирне життя, будемо голосувати за довіру і співпрацю між народами, будемо голосувати за життя!

Дорогий гість в Михалівцях

Голова Православної Церкви Блаженніший митрополит Празький і всієї Чехословаччини Дорофей у супроводі канцеляра Митрополитної Ради д-ра Я. Шуварського від 21 до 23 березня ц. р. перебував у православній Михалівській єпархії, де його сердечно привітали представники єпархії на чолі з Преосвященнішим владикою Никанором.

У суботу дообіду митрополит Дорофей у супроводі владика Никанора, канцеляра Митрополитної Ради д-ра Я. Шуварського і директора Єпархіальної Ради в Михалівцях прот. Я. Хоми відвідав приход у Земплинській Широкий. На могилі спочившого владика Кирила служив панахиду. З великим інтересом він оглянув храм, а потім говорив з віруючими, зокрема цікавившись релігійним життям приходу. Нарешті зустрівся на бесіді з своїм супровідником, головою місійного відділу ЄР і адміністратором приходу Земплинська Широка о. прот. Йосифом Надзамом.

В той же день після обіду Блаженніший митрополит Празький і всієї Чехословаччини Дорофей із своїм супроводом відвідав православний приход в Шамудовцях, де його в дверях храму разом з вірниками сердечно вітав настоятель приходу о. прот. Ян Голонич. Блаженніший митрополит Дорофей виніс св. Хрест насередину храму в честь Хрестопоклонної неділі. Всіх присутніх він щиро поздоровив, вказав на значення св. Хреста, на якому спочив Спаситель світу, і подякував за щирий прийом.

У неділю, 22 березня ц. р., тобто в Хрестопоклонну неділю Блаженніший

Блаженніший митрополит Дорофей і Преосвященніший владика Никанор у храмі.

митрополит Дорофей служив торжественну св. архієрейську Літургію у кафедральному храмі в Михалівцях, де в храмі його вітав настоятель приходу о. прот. Ш. Горкай. Разом з Блаженнішим митрополитом Дорофеєм св. Літургію служили — Преосвященніший владика Никанор, митр. прот. Я. Шуварський і духовенство. Проповідь говорив Блаженніший митрополит Дорофей, який сильно вплинув своїми словами на віруючих про життєдайне древо Хреста, яке є світлим маяком, що веде до спаси. Накінець єпископ Никанор сердечно подякував гостям за їх перебування в Михалівській єпархії, за спільні молитви і зажелав їм в їх благородній роботі щедроту Божого благословіння. Діти гостям вручили прекрасні букети квітів. Блаженніший митрополит Дорофей поблагословив всіх віруючих.

В той же день після обіду Блаженніший митрополит з своїм супроводом побував у православному приході в Цейкові, де привітав його настоятель о. Миколай Седлицький і віруючі. Дорогі гості взяли участь у великопостній вечірній, проповідь на якій говорив митрополит Празький і всієї Чехословаччини Дорофей про значення в житті віруючого св. Хреста. Преосвященніший владика Никанор подякував митрополиту за молитви і за те, що він відвідав Михалівську єпархію в інтересі укріплення в ній духа Православ'я. Після молитв митрополит говорив з духовенством і віруючими.

У понеділок, 23 березня ц. р., Блаженніший митрополит Дорофей побував на Крайовому національному комітеті. Тут його прийняли представники КНК на чолі з головою Яном Брондошем. Голову Церкви тут супроводжували: Преосвященніший Миколай, єпископ Пряшівський, Преосвященніший Никанор, єпископ Михалівський, і канцеляр Митрополитної Ради Православної Церкви митр. прот. д-р Ярослав Шуварський.

Йосиф Надзам,
священик

Ювілей

Десять років минуло з часу, коли після закінчення ПБФ в Пряшеві 21 березня 1971 р. був висвячений в сан священика Ян Гатрак. Негайно після рукополагання наш ювіляр служив на приході у Стразькому, щоб сміло проповідувати Євангеліє Христа. Тепер він служить у Нижній Рибниці, до якої належать філіальні приходи Хоньковці і Конюш. Отець Ян протягом 10 років своєї роботи здобув улюбленість серед вірників зразковим виконанням своїх священничих обов'язків, своїм тихим характером і скромністю. Він належить до тих духовних, які своє високе і відповідальне покликання виконують не заради слави, але на славу Богу, для спасіння душ, на благо народу і країни.

До дальших років життя нашому ювіляру бажаємо багато здоров'я, щедроту Божої благодаті і благословіння, життєвого елану і дальших успіхів у праці на ниві Господній.

На многая літа!

Олтарний брат.

Значення церковної преси для релігійного життя віруючих

Вже від часів апостолів діє принцип, що, крім живого слова, велике значення в релігійному житті віруючої людини належить і друкованому слову. Крім Священного Писання, сьогодні у нас є багата література святих отців, велика кількість релігійної літератури, яка є великим виховним засобом у вірі і в багатьох випадках повністю замінює живе слово і потрапляє до людей і там, де, може, не було б іншого доступу. Історія нашої Церкви доказує, що особливою рисою православної місії завжди було, щоб віруючим новозаснованої Церкви зробила доступним на рідній мові слово Боже, літургійні книги, літературу святих отців і багатьох інших творів, з яких повчались і сьогодні. Тому і в нашій Церкві від часів св. братів Кирила і Мефодія писане слово мало велике значення. Ці славні брати перекладали на мову наших предків Священне Писання, як основу їх місійної діяльності, перекладали багато богослужбових книг, творів святих отців і богословів. Таким чином старослов'янська мова стає культурною мовою і наші народи дістаються на рівень інших культурних народів, наближається їм візантійська культура, яка досягла велику культурну і богословську вартість. Вони перекладали також книги, які займалися церковною дисципліною, церковними правилами, якими Церква регулювала всебічне релігійне життя наших віруючих.

Наша Православна Церква, як продовжувач цієї кирило-мефодіївської традиції, свідома цього факту і за своїми силами велику увагу присвячує церковній пресі. Видас богослужбові книги, богословські, історичні видання, підручники і журнали, календарі і молитвенники. Тому ми хотіли б хоча б коротко ознайомити наших читачів з тим, що наша Церква видала від 1945 року до нинішніх днів.

Першою книгою, яку потрібно віруючій людині майже щодня, є молитвенник. З цієї метою в 1947 році був виданий «Краткий православний молитвослов». Другою дуже популярною книгою стався наш православний календар, який з дуже добрим змістом ми видаємо від 1945 року до нинішніх днів. Календар завжди вишукують віруючі. Дальшою дуже визначною книгою є «Великий збірник», книга, яка нашому віруючому дає все, що потрібно йому для щоденних, суботніх і недільних богослужень, для богослужень на великі свята року, посту і т. д. Поки що його видано на церковнослов'янській мові азбукою, а також латиницею для громадян словацької національності. В чеських краях цю роль виконує збірник на чеській мові у перекладі й упорядкуванні єпископа Горазда. Далі, це був молитвенник під назвою «Хліб душі», який було вже перевидано 8 разів і користується між читачами великою популярністю. В тих же роках були видані книги з різною тематикою, як, наприклад: «Церква Православна і Римо-Католицька» (порівняльна студія), 1947, «Найкраща дорога до воз-

з'єднання слов'янства», 1946, «Великий чин малої Церкви» (три видання), книга митр. Єлевферія про життя Православної Церкви в СРСР, «Краткий православный катехизис для школьников», 1949, «Ветхий и Новый Завет для школьников православного исповедания», 1948, «Православный катехизм» єпископа Горазда на чеській, словацькій і російській мовах, 1950 і 1954, «Біблійна історія для учнів народних шкіл» (чеською мовою), 1951, «Біблійна історія», 1951 і 1957, «История Православной христианской Церкви» (російськи), 1950, «Православна літургіка для учнів народних і середніх шкіл» (чеськи), 1952. Це підручники, якими користались на уроках релігії і користались ними і священники інших церков, зокрема католики. У нас є кілька видань богослужбових книг для священників: «Служебник», «Требник», «Практический требник» і кілька видань «Великого зборника».

З 1951 року, коли був заснований наш Православний богословський факультет, наша Церква почала видавати серйозніші богословські праці, скрипти для богословів і т. п. Наведемо хоча б декотрі з них: «Порівняльне богослов'я» (д-р Кернашевич), «Догматичне богослов'я» (д-р Березовський), «Патріарх Сергій», «Про спасіння», «Соціальний аспект православної етики» (д-р Новак), «Церковне право» (колектив авторів), «Єдиний пресвітеріальний порядок», «Устав Православної Церкви» і декотрі інші публікації з цієї ділянки, «Правила вселенських і помісних соборів», «Загальний типікон» (д-р Кернашевич), «Св. Літургія» (д-р Кернашевич), «Вступ до філософії» (д-р Балог), «Примітки до Священного Писання Старого Завіту», Ч. II (прот. Р. Яковлевич), «Біблійна археологія» (д-р Балог), «Вступ до Священного Писання Нового Завіту» (д-р Пружинський), «Патрологія», I і II ч. (д-р Пружинський), «Церковна історія», I і II ч. (д-р Алеш), «Церковна історія» (прот. Лайкснер), «Історія церковнослов'янської мови» (проф. Гнидзяк), «Путеводитель по Библии» (митр. Дорофей), «Чехословацька церковна історія» (д-р Качур) і багато інших. Були видані також твори, які мали особливе спрямування і призначення: митр. Єлевферій видав книгу «На Божій ниві» (чеськи і російськи), єпископ Алексій видав книгу «И мир и безмятежие», «Да вси едино будут» (д-р Балог), «Вибране із творів митр. д-р Николая».

Дуже доброю публікацією була «Роченка», замість якої тепер виходить «Православний богословський збірник» (7 т.). Велику роль в Церкві виконують наші церковні журнали. Сьогодні видаються такі: «Глас православів» (по-чеськи) та «Заповіт св. Кирила і Мефодія» (словацька і українська мовою).

З нових видань треба згадати книгу «Наше православ'я» і книгу прот. д-р Шуварського під назвою «Єпископ Горазд», яка мала б бути в кожній нашій родині. В сучасному періоді професори нашого богословського факультету готують кілька дуже цінних студій про Старий і Новий Завіт, церковну історію, літургіку і т. п., чим самим виконують заповіт св. братів Кирила і Мефодія.

Хоча цей короткий огляд про нашу церковну пресу і видання не є повним, все ж таки показує, що наша Церква від визволення присвячує цій діяльності релігійного життя значну увагу і збагачує наш фонд великою кількістю необхідних книжок і журналів, щоб наші віруючі мали можливість до глибини ознайомитись з історією Церкви і її вченням, з вченням Євангелія, як слова життя і спасіння. Це нехай послужить нашому віруючому народові імпульсом для того, щоб підтримувати і надалі ці видання і фінансово, щоб систематично їх читали і цим самим духовно збагачувались. В нашій пресі прочитаємо багато і про життя інших православних церков у світі, про життя всього християнського світу, багато домашніх інформацій, які говорять про життя наших православних сіл; тут є багато богословських і біблійних статей, статті про життя Діви Марії і святих церков, про зв'язання окремих свят і т. п. Нашу пресу читають і за кордоном, а ми, в свою чергу, передруковуємо вісті про них, щоб і цим шляхом відобразилась наша духовна єдність. Велику увагу присвячуємо найактуальнішим проблемам сучасного світу — проблемі боротьби за мир у світі та соціальної справедливості в світі, інформації про діяльність Християнської Мирової Конференції та Регіонального об'єднання Християнської Мирової Конференції в ЧССР, про миротворчу діяльність інших церков і про рух за мир взагалі. На сторінках преси говоримо і про єкуменічне стремління в світі, метою якого є возз'єднання християн, зокрема про діалог між нашою і Католицькою Церквою, про діалог із Старокатолицькою Церквою, Лютеранською Церквою та іншими церквами. Присвячуємо увагу також соціальній і культурній проблематиці, вихованню молоді і т. п., бо все це становить зміст нашого інтересу і цим шляхом ми хочемо служити нашому народові, щоб його життя день у день було кращим.

Проф. А. Гнидзяк.

Життєвий ювілей

29 травня 1981 р. 60 років з дня народження відмічав наш брат Ян Кравчак, член кураторського збору і кантор православного приходу в Удолі. Народився він в 1921 р. і змолоду завжди любив храм, наші прекрасні богослуження і спів. Часто брав у свої руки Великий збірник, щоб активно поділятися на богослуженнях, і нарешті став кантором. За його прикладом йшли і далші віруючі, а особливо богословці, які під час канікул допомагали йому і яких в нашому селі було п'ятеро. В цьому дусі він виховував і своїх дітей. І в роках випробування він залишився вірним Православній Церкві, в чому йому допомогли літургійні тексти, які в повній мірі відображають первісний літургійний і молитовний дух Православної Церкви і нашого народу.

З ваги цього життєвого ювілею братові Янові щиро бажаємо довгих років життя, доброго здоров'я, щедроту Божої благодаті, щоб своєю працею в Церкві і в своїй роботі зробив ще багато корисного на радість всіх нас.

На многая и благая лета!

Священник, родина і віруючі приходу, Удол.